

Derleme Makalesi

Gönderim Tarihi: 20.11.2023

Kabul Tarihi: 14.12.2023

Yayın Tarihi: 25.12.2023

Yazıt Kùltür Bilimleri Dergisi, 2023, 3(2): 306-314

Review Article

Received Date: 20.11.2023

Accepted Date: 14.12.2023

Published Date: 25.12.2023

DOI Number: 10.59902/yazit.1393590

AHMET ÜMİT'İN BİR AŞK MASALI ROMANINDA BULUNAN KALIP SÖZLER ÜZERİNE BİR İNCELEME*

A Study on Formulaic Phrases Found in Ahmet Ümit's Novel *Bir Aşk Masalı*

Dilek DOĞRU*

ÖZ

Kalıp sözler; bir ulusun, toplumun kendi dilsel özelliklerini yansıtan sözleridir. Türkçede, gündelik yaşamda kullandığımız; iyi akşamlar, sağ olun, hoş geldiniz, rica ederim, başın sağ olsun, Allah rahmet eylesin gibi kalıp sözler, söz varlığı içerisinde önemli bir yere sahiptir. Kalıp sözler, kişilerin gündelik ruh halini ifade eder ve bireyler arasındaki iletişimi kolaylaştırır. Kişiler arasındaki iletişimde; sevinç, üzüntü, dua, ilenç vb. durumları açık bir şekilde aktarmayı sağlar. Bu bağlamda, çalışmanın evrenini Ahmet Ümit'in *Bir Aşk Masalı* adlı romanında yer alan kalıp sözler oluşturmaktadır. Çalışmanın amacı ve konusu ise, eserde bulunan kalıp sözlerin kullanım sıklığını ortaya koymak ve Türkçede önemli bir yere sahip olan bu yapıların, Ahmet Ümit'in eserine ne ölçüde yansıdığını değerlendirmektir. Yazar, günümüzde çok okunan bir romancı olduğu için, *Bir Aşk Masalı* adlı romanında, kalıp sözleri sıklıkla kullanabileceği varsayılmıştır. Eserde, gözünüz arkada kalmasın, Tanrılara ant olsun ki, sağlıklıca gidin, tasalanmayın, buyurun gibi birçok kalıp söz saptanmıştır. Yukarıda verilen örnekler, söz konusu romandan seçilmiştir. Bu çalışmanın içeriğini yansıtan kalıp sözler, tarama ve fişleme yöntemiyle ortaya konmuştur. Ayrıca bu sözler, kullanım sıklığı çerçevesinde de değerlendirilmiştir. Bu çerçevede yazarın romanında kalıp sözleri ne denli kullandığı da belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Ahmet Ümit, roman, kalıp söz, söz varlığı, Türk dili.

ABSTRACT

Formulaic words; They are words that reflect the linguistic characteristics of a nation or society. In Turkish, we use it in daily life; Phrases such as good evening, thank you, welcome, you are welcome, my condolences, may God rest his soul have an important place in the vocabulary. Formulaic expressions express people's daily moods and facilitate communication between individuals. In communication between people; joy, sadness, prayer, curse etc. It allows to convey situations clearly. In this context, the universe of the study consists of the formulaic words in Ahmet Ümit's novel *Bir Aşk Masalı*. The purpose and subject of the study is to reveal the frequency of use of formulaic expressions in the work and to evaluate to what extent these structures, which have an important place in Turkish, are reflected in Ahmet Ümit's work. Since the author is a widely read novelist today, it is assumed that he can often use cliché words in his novel *Bir Aşk Masalı*. Many cliché phrases such as "Don't be left behind", "I swear to God", "go safely", "don't worry", "here you go" are found in the work. The

* Bu makale yazarın *Ahmet Ümit'in Sis ve Gece, Patasana, Bab-ı Esrar, Kayıp Tanrılar Ülkesi, Bir Aşk Masalı Adlı Romanlarında Söz Varlığı* başlıklı yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir.

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Çanakkale-Türkiye. E-posta: dilekdgr3@gmail.com. ORCID: 0009-0001-1413-3002.

examples given above were selected from the novel in question. The formulaic expressions that reflect the content of this study were revealed by scanning and tagging method. In addition, these words were evaluated within the framework of frequency of use. In this context, it was also determined how much the author used formulaic words in his novel.

Keywords: Ahmet Ümit, novel, phraseology, vocabulary, Turkish language.

Giriş

Dil, toplumların tarih boyunca kùltürünü ve değerlerini muhafaza eden canlı bir varlıktır. Gelişmesinde romanların, öykülerin vb. edebiyat ürünlerinin etkisi büyüktür. Sanatçı da, dili kullanarak düşüncelerini, hayal dünyasını sözcüğe döker ve edebiyat ürünlerini oluşturur. Bu çerçevede sanatçı, dili kullanabilme yeteneğini gösterir. Bir eserin kalitesini de yazarın söz varlığı belirlemektedir. Bu bağlamda eser, dil bakımından oldukça zenginleşir ve okuyucuya aktarılmak istenen şey daha sağlıklı bir şekilde iletilir. Okuyucunun da, dil bakımından kendini geliştirmesini sağlar. Bundan dolayı dile hâkim olan yazarların belirlenmesi, sözcük dağarcığını genişletmek isteyen okuyuculara büyük kolaylık sağlayacaktır. Bu bağlamda çalışmanın konusu, Ahmet Ümit'in son kitabı olan *Bir Aşk Masalı*'nda yer alan kalıp sözlerin saptanmasıdır. Söz varlığının içinde bulunan bu yapılar, Türkçede iletişimi kolaylaştırma bakımından oldukça önemlidir. Gündelik yaşamda insanlık tarafından sık kullanılır, toplumlar arasındaki iletişimin düzenlenmesinde önemli bir yere sahiptir. Dolayısıyla Türkçeyi öğrenmek isteyen yabancıların da en sık karşılaştığı ve yararlandığı yapılardır. Bir kùltürün parçası olan kalıp sözler, yabancı dil eğitimi sürecinde destek olarak varlığını sürdürürler. Çünkü dil öğrenim sürecinde, dilin kalıplaşmış yapılarının beraberinde kùltürel öğeleri de öğrenilir.

Kalıplaşmış söz varlığı öğelerinden kalıp sözlerin farkının ortaya konması için araştırmacılar tarafından çeşitli tanımlar yapılmıştır. Türkçede kalıp sözler üzerine kitabı bulunan Hürriyet Gökdayı'nın, birden fazla kalıp söz tanımı şöyledir: "Söz varlığında, selamlaşırken, yemek yerken, sevincimizi ya da üzüntümüzü belirtirken, birisini kutlarken, görüştüğümüz kişiden ayrılırken vb. iletişim durumlarında söylemeyi adet haline getirdiğimiz, ağızımızdan hemen çıkıveren, bir bütün halinde veya kişiye, zamana göre yapılan ufak tefek değişiklikler dışında çekirdek bölümünü aynı şekilde kullandığımız sözler" (Gökdayı, 2015: 1). "Önceden belirli bir biçime girip hafızada öylece saklanan, söyleneceği sırada yeniden üretilmeyip olduğu gibi hatırlanarak, gerekiyorsa bazı ekleme ve/veya çıkarmalar yapılarak kullanılan, tek bir sözcükten, ardışık veya aralı sözcükler içeren sözcük öbeği ya da tümceden oluşabilen, belirli durumlarda söylenmesi toplumca benimsenmiş ve görece bir sıklığa sahip sözler olarak iletişimin kurulmasına, devamına veya sonlandırılmasına yardım eden ve kullanım yerleri çok sınırlı olan kalıplaşmış dil birimleri" (Gökdayı, 2015: 71). Atasözleri, deyimler ve ikilemelerle birlikte kalıplaşmış dil birimlerini oluşturan kalıp sözler, araştırmacılar tarafından çeşitli adlarla ve

farklı ölçütlere dayanılarak tanımlanmış, ilişki sözleri ve kültür birim olarak da adlandırılmıştır (Canbulat ve Dilekçi, 2013: 219). İletişimdeki rolü nedeniyle ilişki sözleri adlandırmasını tercih eden Aksan (2006:14) a göre kalıp sözler: “Bir toplumun bireyleri arasındaki ilişkiler sırasında kullanılması adet olan birtakım sözlerdir” (Aksan, 1996:35). Hamza Zülfikar ise kalıp sözleri şöyle tanımlamaktadır: “Kalıp sözler, yargı bildiren, bir olay, bir durum karşısında ilk anda akla gelen ve ‘şaşkınlık, hayret, güvensizlik, umursamazlık, yanlışlık, usulsüzlük, uyarma, dikkat çekme, karşılama, ağırlama, uğurlama, emin olma veya emin olmama, hatır sorma, kuşku, keyfilik, nefret, kin’ gibi çeşitli duyguları, söze dönüştüren kısa anlatımlardır” (Zülfikar, 2015: 231). Cafer Özdemir kalıp sözlere şöyle yaklaşmıştır: “Kalıp sözler bir dilin en dikkat çekici yönlerinden biridir. Toplumsal hayata ait unsurlar içermesi, dini inançları yansıtmaları, söyleyen kişinin iç dünyasına özgü ipuçları vermesi, bünyesinde kültürel değerleri barındırması kalıp sözlerin dil açısından önemini ortaya koymaktadır. Zengin bir içeriğe sahip olması, konuşma dilinde sık sık kullanılmasını sağlar. Bu yüzden kalıp sözler doğru, etkili ve güzel konuşan kişilerin öncelikli olarak bilmesi/kullanması gereken dil unsurlarıdır” (Özdemir, 2015: 286). Çiğdem Erol, *Türkiye Türkçesinde Kalıp Sözler Üzerine Bir İnceleme* adlı eserinde kalıp sözleri şöyle tanımlamıştır: “Kalıp sözler veya ilişki sözleri adı verilen dil öğeleri tıpkı deyimler ve atasözleri gibi, toplumun kültürünü, inançlarını, insan ilişkilerindeki ayrıntıları, gelenek ve görenekleri yansıtan sözlerdir” (Erol, 2007: 1). Gülhanım Ünsal, “Kalıp sözler, 1950’li yıllarda Austin, Grice ve daha sonra Searle gibi dilbilimcilerle başlayan bir dil felsefesi kuramı olan söz edimi (actes de langage) kuramının bir parçası ve insanın dille gerçekleştirdiği iletişimin en küçük birimleridir” olarak tanımlamaktadır (Ünsal, 2013: 1285).

Yapılan tanımlardan da anlaşılacağı üzere kalıp sözler, toplumun gündelik hayatta dilin az çaba yasasına uygun olarak, kendini daha kolay ifade etmesine yardımcı olur. Tarih boyunca topluma ait olan değerleri, gelenek ve görenekleri içinde barındırır ve yabancı dil öğrenim sürecinde bunu aktarır. İnsan ilişkilerinde aktif rol oynadığı için ilişki sözleri, toplumun kültürünü muhafaza ettiği için de kültür birim olarak adlandırılır. Bu işlevinden hareketle dil öğrenim sürecinde de o milletin kültürüne de hâkim olunabilir. Kalıp sözler, gündelik hayatta sık kullanıma sahip olması yönüyle oldukça dikkat çekici bir konu olmuştur. Bundan hareketle araştırmacılar tarafından birçok çalışma yapılmıştır. Bunlardan bazıları şunlardır:

Türkiye Türkçesinde kalıp sözlerle ilgili Hürriyet Gökdayı’nın 2015’te kaleme aldığı *Türkçede Kalıp Sözler* adlı çalışması bulunmaktadır. Bu çalışmada, sözlü ve yazılı kaynaklardan derlenen 1210 kalıp söz saptanmış ve kalıp sözlerle ilgili bir monografi ortaya çıkarılmıştır. Çiğdem Erol’un 2007’de yayınlanan *Türkiye Türkçesinde Kalıp Sözler Üzerine Bir İnceleme* adlı yüksek lisans tezi bulunmaktadır. Tez üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, Türkçede bulunan kalıp sözler incelen-

miştir. İkinci bölümde, kalıp sözler kullanıldıkları durumlara ve ele aldıkları konulara göre sınıflandırılmıştır. Üçüncü bölümde ise kalıp sözler, yapıları bakımından değerlendirilmiştir. Semra Bayraktar'ın 2019'da yayınlanan *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Bir Kùltür Aktarım Aracı Olarak Kalıp Sözler* adlı bir doktora tezi bulunmaktadır. Tez beş bölümünden oluşmaktadır. Birinci bölümde; kùltür, iletişim ve dil kavramları üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde, Kalıp sözlerin fonolojik, biçimbilgisel, sözdizimsel, anlamsal ve pragmatik özellikleri üzerinde durulmuştur. "Genel Bir Bakış" başlıklı üçüncü bölümünde; oluşturulan "Kalıp Söz Listesi"nden hareketle kùltürel değerlendirmeler yapılmıştır. Dördüncü bölümde, kalıp sözlerin yabancı dil öğretimindeki yeri, konuyla ilgili öğretim yöntemleri ile bu konuda Türkçe literatürde yer alan çalışmalar üzerinde durulmuştur. Son bölümünde ise tarama ve doküman incelemesi yöntemiyle alanda yaygın olarak kullanılan setlerde yer alan kalıp sözler belirlenerek Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesindeki yeterlikler açısından değerlendirilmiştir (Bayraktar, 2019: 6-7). Bunların dışında birçok araştırmacı tarafından makale kaleme alınmıştır. 2019'da Necmi Akyalçın ve Damla Aydoęan'ın "Dede Korkut Hikayeleri'nde Yer Alan Kalıp Sözler Üzerine Bir Deęerlendirme" (Akyalçın ve Aydoęan, 2019: 155-164) adlı makale, Serdar Bulut'un 2012'de kaleme aldığı "Anadolu Ağızlarında Kullanılan Kalıp Sözler ve Kalıp Sözlerin Kullanım Özellikleri" (2012: 1117-1115) adlı makale, Fatih Yılmaz ve Yasemin Ertürk şenden'in yazdığı "Yabancılarla Türkçe Öğretiminde Kalıp Sözler: Babam ve Oęlum Film Örneęi" (Yılmaz ve şenden, 2015: 187-202) adlı çalışma bunlardan birkaçıdır.

Yukarıdaki çeşitli Türkologların tanım ve çalışmalarından anlaşılmalıdır ki, kalıp sözler kùltürün bir parçasıdır. Tarih boyunca hep Türk dilinde var olan yapılarıdır. Bu bağlamda Ahmet Ümit'in *Bir Aşk Masalı* adlı romanında bulunan kalıp sözlerin saptanması ve sayısal analizlerle ortaya konması; bu yapıların kullanım sıklığıının belirlenmesi bakımından önemlidir. Bu çalışma, Dr. Necmi Akyalçın danışmanlığında hazırlanan *Ahmet Ümit'in Sis ve Gece, Patasana, Bab-ı Esrar, Kayıp Tanrılar Ülkesi, Bir Aşk Masalı Adlı Romanlarında Söz Varlığı* adlı yüksek lisans tezinde yer alan *Bir Aşk Masalı* romanının içinde bulunan kalıp sözlere ilişkindir. Materyal olarak seçilen *Bir Aşk Masalı* adlı roman, on beş başlıktan oluşur. Her başlık kendi içinde taranıp, sayısal analizlerle ortaya konmuştur. Saptanan kalıp sözlerin sayısal verileri ve metinden alınan tümce örnekleri aşağıdaki gibidir.

1. Beş Prensın Gördüğü O Tuhaf Rüya

Ne yazık ki (s.17): Fakat ne yazık ki bir işe yaramamış bu çabalaları.

2. Beş Ülkede Beş Hüzün

Buyurun (s.24-26), *ok sağ olun* (s.25), *hayırlara vesile olsun* (s.22), *kusura bakmayınız* (s.21), *ne yazık ki* (s.19), *hoş geldiniz* (s.24). Kusura bakmayınız hünkarım, sabah çok erken çıktım saraydan (s.21). Buyurun yüce hükümdar (s.24). Çok sağ olun yüce kralım, lakin ibadet gününde değiliz (s.25).

3. Kabinlerin Suçu Ne

Demem o ki (s.30): Demem o ki o kadar da kafana takma o rüyayı... *Tanrılar sizden razı olsun* (s.34): Tanrılar sizden razı olsun hünkarım.

4. Güzelliğin Işıktan Bir Dişye Dönüşmüş Halini Görüyorum

Günaydım (s.39): Günaydın genç efendimiz.

5. O Zaman Aşk Olmaz, Zulüm Olur

Merak etme (s.44): Merak etme, ihtiyacın olan bilgileri alacaksın ama önce beni dinlemelisin.

6. Yani Bir Kadınla Bir Erkek Birleşecekse Bunun Simgesi Beştir

Çok sağ ol (s.51), *çok teşekkür ederim* (s.54), *hiç merak etmeyin* (s.50-53), *kusura bakmayın* (s.55), *merak etme* (s.52,55), *ne yazık ki* (s.54), *şimdi gelelim sadede* (s.49), *şükürler olsun ki* (s.49). Kusura bakmayın babacığım (s.55). Şimdi gelelim sadede, demişler (s.49). Şükürler olsun ki dün gece derin bir uykuya daldım (s.49). Merak etme, bana bir şey olmaz (s.52).

7. Öfke Mağarasındaki Kız

Bağışlayın (s.64-75-76), *bereket* (s.62), *çok yazık oldu* (s.61), *dikkat edin* (s.65-71), *dikkatli ol* (s.58), *efendim* (s.78), *emredersiniz* (s.68-79), *hiç merak etmeyin* (s.59-69), *lütfen* (s.69-75-76), *lütfen bağışlayın* (s.77), *lütfen beni bağışlayın* (s.77), *lütfen yapmayın!* (s.74), *merak etme* (s.65), *merak etmeyin* (s.76), *Ne yazık ki* (s.57-77), *rica ediyorum* (s.65-71), *ricam olacak* (s.68), *sakın ha* (s.78), *sana emanet ediyorum* (s.58), *sizden rica ediyorum* (s.76), *tanrılara ant olsun ki* (s.59), *teşekkürler* (s.63), *yazık oldu* (s.61). Teşekkürler ayı anne, teşekkürler bizi kurtardığın için (s.63). Kıymetli prensim, cüretimi bağışlayın, sizi uyarmak bana düşmez ama söylemek zorundayım (s.64). Siz bilirsiniz kıymetli prensim ama rica ediyorum çok dikkat edin (s.65). (...) sana emanet ediyorum (s.58). Tanrılara ant olsun ki, müstakbel prensesimizle birlikte çıkacağım huzuru-nuza (s.59).

8. Cesaret Vahası'ndaki Savaşçı Kız

Ant olsun ki (s.89-100), *bağışla beni* (s.89), *bağışlayın* (s.109), *buyurun* (s.96-98), *çok dikkatli olun* (s.90), *çok sağ olun* (s.84), *çok teşekkür ederiz* (s.97), *destur!* (s.96), *haram olsun* (s.82), *haşa* (s.92), *hayırlara vesile olur* (s.81), *hayırlı akşamlar* (s.97), *hoş geldiniz* (s.96), *kırk gün kırk gece* (s.92), *kusura bakmayın* (s.82), *lütfen* (s.84-98-100), *lütfen bağışlayın* (s.109), *lütfen beni affet* (s.108), *memnuniyetle* (s.98), *merak buyurmayınız* (s.97), *merak etme* (s.104), *merhaba* (s.82), *ne yazık ki* (s.101-103), *neyse* (s.95), *özür dilerim* (s.81-100), *Sana emanet ediyorum* (s.81), *takdir ettim* (s.86), *taavüze ederim* (s.97), *teşekkür ederiz* (s.86-107), *yazık!* (s.100). Dilerim bu yolculuk hayırlara vesile olur (s.82). Kusura bakmayın, tanıyamadım (s.83). Ne olur, bağışla beni! (s.89). Tanrılara ant olsun ki yalan yok sözlerimde (s.89). Çok dikkatli olun Beyzadem (s.90).

9. Yalnızlık Körfezi'ndeki Kız

Aferin (s.133), *canımız feda olsun* (s.126), *çoğu gitti azı kaldı* (s.122), *dikkatli olmalısınız* (s.126), *dile benden ne dilersem* (s.112), *emredin yeter* (s.135), *hiç tasa etmeyin* (s.112), *kusura bakmayın* (s.132), *lütfen* (s.112-128-132), *lütfen dikkatli olun* (s.129), *neyse* (s.121), *razı olsun* (s.125), *sağ ol* (s.123), *sana minnettar oluruz* (s.122), *siz hiç zahmet buyurmayın* (s.124), *sizden ricam* (s.112-116), *tanrılara şükürler olsun* (s.118), *teşekkür borçluyum* (s.132), *teşekkürler* (s.123), *yemin ediyorum* (s.123), *yolcu yolunda gerek* (s.127). Hiç tasa etmeyin Hünkarım (s.112). Tanrılara şükürler olsun, sizi kaybettiğimizi sanmıştım (s.118). Sağ ol balina ana (s.123). Ve işte yemin ediyorum (s.123). Siz hiç zahmet buyurmayın genç efendim (s.124).

10. Asalet Şatosu'nun Güzel Sahibesi

Bağışlayın (s.151-159), *beni bağışlayın* (s.158), *beni merak etmeyin* (s.143), *buyurun* (s.144-149), *canınızı sıkmayın* (s.152), *çok özür dilerim* (s.158), *emredersiniz* (s.146), *gerekirse onun için can verir, can alırım* (s.136), *gözünüz arkada kalmasın* (s.137), *hiç merak buyurmayın* (s.137), *hoş geldiniz* (s.144-148-152), *izniniz olursa* (s.151), *kusura bakmayın* (s.141), *lütfen* (s.148-152-156-159), *merak etme* (s.159), *minnettarım* (s.160), *ne yazık ki* (s.155-158), *özür dilerim* (s.152), *rica etsem* (s.149), *sağ olun* (s.144), *sana emanet ediyorum* (s.137), *teşekkür ederim* (s.145), *teşekkür ediyorum* (s.153), *yazık* (s.159). Onları sana emanet ediyorum (s.137). Gözünüz arkada kalmasın, veliahdımız tıpkı sizin yanınızdaymış gibi güvende olacak (s.137). İtiraz istemem, beni merak etmeyin (s.143). Teşekkür ederim, beni çok mutlu ettiniz (s.145). Yeniden hoş geldiniz (s.148).

11. Umud Dağı'ndaki Cüzzamlı Kız

Beni bağışlayın (s.196-198), *buyurun* (s.191), *çok şükür* (s.194), *dile benden ne dilersem* (s.163-184), *emredersiniz efendim* (s.167), *emrinizdeyim* (s.189), *feda olsun* (s.188), *hiç kaygılanmayın* (s.173), *hiç merak buyurmayın* (s.167-191), *hiç merak etmeyin* (s.183), *hiç tasalanmayın* (s.168), *hoş bulduk* (s.172-187), *hoş geldin* (s.172-187), *hoş geldiniz* (s.170), *izin sizin* (s.190), *kusura bakma* (s.182), *lütfen* (s.167-191-193-194-195-198), *merak etmeyin* (s.175-176), *merhaba* (s.190), *ne yazık ki* (s.173), *özür dilerim* (s.194-196), *sağ olun* (s.163), *sağlıcakla gidin* (s.189), *size emanet* (s.176), *sizi tanıdığımıza çok memnun oldum* (s.189), *tamam* (s.175-191-195), *tanrılar sizden razı olsun* (s.194), *tanrılara ant olsun ki* (s.188), *teşekkür ederim* (s.188-189), *umarım çok mutlu olursunuz* (s.196). Hiç merak buyurmayın (s.167). Emredersiniz efendim (s.167). Sağlıcakla gidiniz, sadece insanlara değil, bütün canlılara, bütün yeryüzüne iyilikler ve güzellikler katmaya devam ediniz (s.189). Sizi tanıdığımıza çok memnun oldum (s.189). Lütfen beni geri çevirmeyin (s.191).

12. Gizemli Kentin Peşinde

Lütfen (s.202): Lütfen gitmeyin.

13. Aşkın Aşktan Başka Amacı Yoktur

Ah dostlar, ah! (s.219), çok teşekkür ederim (s.221), izniniz olursa (s.218), lütfen (s.220-224), şerefim üzerine yemin ederim ki (s.221). Çok teşekkür ederim soylu gençler (s.221). Eğer izniniz olursa hepimizi aynı masada ağırlamak isterim (s.218). Şerefim üzerine yemin ederim ki adil davranacağım (s.121).

14. Çünkü Anlamsızlık Ovasına Bir Aşk Kenti Diktiniz

Bağışlayın lütfen (s.231), endişelenmeyin (s.231), kaygılanmayın (s.231), merak etmeyin (s.230), tasalanmayın (s.231), tebrik ederim (s.234). Kaygılanmayın akıllı prensim (s.231). Sizi tatlı uykunuzdan mahrum ettiğim için bağışlayın lütfen (s.231). Merak etmeyin soylu efendim (s.230). Sizi tebrik ederim (s.234).

15. Özgürlük Yoksa Aşk Da Yoktur

Ne yazık ki (s.237): Ne yazık ki biz aranızda olamayacağız.

Sonuç

İletişim birimleri olan kalıp sözler, kullanıldıkları dilin özellikleriyle o dili konuşan toplumun yaşam biçimini yansıtmaktadır. Türkçede, gündelik yaşamda sıklıkla kullandığımız kalıp sözler, dilin en az çaba yasına uygun olarak bireyler arası iletişimin daha açık ve anlaşılır olmasına katkı sağlar. İletişim sırasında, kolay gelsin, afiyet olsun, geçmiş olsun, iyi akşamlar vb. kalıp sözler ile en az çabayla çok şey ifade edildiği görülür. Kalıp sözler, bazen had bildirmek, beddua etmek için bazen de öğüt vermek, dua etmek için kullanılır.

Bu çalışmada, Ahmet Ümit'in *Bir Aşk Masalı* adlı eserinde yer alan kalıp sözler, alfabetik sırayla ortaya konmuştur. İncelenen eser, on beş başlıktan oluşur. Tekrarlarla birlikte birinci başlıkta 1, ikinci başlıkta 7, üçüncü başlıkta 2, dördüncü başlıkta 1, beşinci başlıkta 1, altıncı başlıkta 10, yedinci başlıkta 32, sekizinci başlıkta 37, dokuzuncu başlıkta 24, onuncu başlıkta 32, on birinci başlıkta 45, on ikinci başlıkta 1, on üçüncü başlıkta 6, on dördüncü başlıkta 6, on beşinci başlıkta 1 olmak üzere toplamda 206 adet kalıp söz saptanmıştır. Tekrarların dışında Romanda, 61 tür kalıp söze rastlanmıştır. Saptanan 206 kalıp sözü, romanın sayfa sayısına oranladığımızda, yaklaşık her bir buçuk sayfaya bir kalıp sözün düştüğü görülmüştür.

Romanda; lütfen, bağışlayın, teşekkürler gibi kalıp ifadeler sıklıkla tekrarlanırken, gözünüz arkada kalmasın, yolcu yolunda gerek gibi kalıp sözler de sadece bir yerde kullanılmıştır. Bulunan kalıp sözler, kullanım sıklığı bakımından aynı sayfada çoğu kez tekrarlanmıştır. Örneğin, lütfen (s.198) sözcüğüne "lütfen beni bu anlamlı yolculuktan almayın, lütfen en zor anı bile ... sonlandırmayın, lütfen bu aşkı benden almayın" şeklinde üç kez aynı sayfada yer verilmiştir. Eserde, tek sözcükten oluşan; merhaba, günaydın, aferin gibi kalıp sözlere de yer verilmiştir. Dolayısıyla kullanılan bu yapılar iletişim için son derece önemlidir. Sayısal veriler de bize göstermektedir ki; Ahmet Ümit, sosyal yaşamda ve bireysel iletişimde sıklıkla

kullanılan kalıp sözleri, eserine yukarıda verilen sayılar oranında yansıtma başarı-sını göstermiştir.

Kaynakça

- Aksan, Doğan (1996). *Türkçenin Sözvarlığı*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Aksan, Doğan (2006). *Anadilimizin Söz Denizinde*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Akyalçın, Necmi ve Aydoğan Damla (2019). "Dede Korkut Hikayeleri'nde Yer Alan Kalıp Sözler zerine Bir Değerlendirme". *Homeros*, 2(4): 155-164.
- Bayraktar, Semra (2019). *Yabancı Dil Olarak Türkçe ğretiminde Bir Kültür Aktarım Aracı Olarak Kalıp Sözler*. Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Bulut, Serdar (2012). "Anadolu Ağızlarında Kullanılan Kalıp Sözler ve Kalıp Sözlerin Kullanım zellikleri". *Turkish Studies*, 7(4): 1117-1155.
- Canbulat, Mehmet ve Dilekçi, Atilla (2013). "Türkçe Ders Kitaplarındaki Kalıp Sözler ve ğrencilerin Kalıp Sözleri Kullanma Düzeyleri". *Turkish Studies*, 8(7): 217-232.
- Erol, ığdem (2007). *Türkiye Türkçesinde Kalıp Sözler zerine Bir İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gökdayı, Hürriyet (2008). "Türkçede Kalıp Sözler". *Bilig*, 44(89): 90-108.
- Gökdayı, Hürriyet (2015). *Türkçede Kalıp Sözler*. Ankara: Kriter Yayınevi.
- zdemir, Cafer (2015). "Bir Kültür Unsuru Olarak Açık Edebiyatında Kalıp Sözler". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(38): 286-294.
- Ümit, Ahmet (2022). *Bir Açık Masalı*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- nsal, Gülhanım, (2013). "Dil ğretiminde Kalıp Sözler ve evirisi". *Turkish Studies*, 8(8): 1383-1394.
- Yılmaz, Fatih ve Ertürk, Yasemin (2015). "Yabancılarla Türkçe ğretiminde Kalıp Sözler: Babam ve Oğlum Film rneği". *The Journal of Academic Social Science Studies International Journal of Social Science*, 32: 187-202.
- Zülfikar, Hamza (2015). *Söz Varlığı, Yazım ve Anlatım Açısından Türkçedeki Gelişmeler*. Ankara: TDK Yayınları.

Çalışmanın yazarı/yazarları “COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyİ Uygulama İlkeleri” çerçevesinde aşağıdaki hususları beyan etmişlerdir:

Etik Kurul Belgesi: Bu çalışma için etik kurul belgesi gerekmemektedir.

Finansman: Bu çalışma için herhangi bir kurum ve kuruluştan destek alınmamıştır.

Destek ve Teşekkür: Yazar, tez danışmanı Dr. Necmi Akyalçın’a teşekkür eder.

Çıkar Çatışması Beyanı: Bu çalışmanın araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarın/yazarların potansiyel bir çıkar çatışması yoktur.

Yazarın Notu: Bu makale yazarın *Ahmet Ümit’in Sis ve Gece, Patasana, Bab-ı Esrar, Kayıp Tanrılar Ülkesi, Bir Aşk Masalı Adlı Romanlarında Söz Varlığı* başlıklı yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir.

Katkı Oranı Beyanı: Bu çalışmanın tüm bölümleri tek bir yazar tarafından hazırlanmıştır.

The author / authors of the study declared the following points within the framework of the “COPE-Code of Conduct and Best Practices Guidelines for Journal Editors”:

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval is not required for this study.

Funding: No support was received from any institution or organization for this study.

Support and Acknowledgment: The author would like to thank her thesis advisor Dr Necmi Akyalçın.

Declaration of Conflicting Interests: The author has no potential conflict of interest regarding research, authorship or publication of this study.

Author’s Note: This article was produced from the author’s master’s thesis titled *Vocabulary in Ahmet Ümit’s Novels titled Sis ve Gece, Patasana, Bab-ı Esrar, Kayıp Tanrılar Ülkesi, Bir Aşk Masalı*.

Author Contributions: All sections of this study have been prepared by a single author.